

Tukiviittomat ja kuvakommunikaatio

3.12.2024

Tukiviittomat ja kuvakommunikaatio

Tänään aiheena kolmea kommunikaatioon liittyvää teemaa

- Kommunikaation monet muodot
- Kuvakommunikaatio
- Tukiviittomat
- Aikaa kysymyksille ja tutustuminen muutamiin työkaluihin

Esityksen diat jaetaan osallistujille koulutuksen jälkeen. Dioissa on linkkejä lisämateriaaliin ja verkkosivuihin, joihin on viitattu koulutuksen aikana.

Kuka minä olen?

- Tulkkauksen lehtori
- Puhevammaisten tulkki
- Viittomakielen tulkki
- Kokemusta puhetta tukevista ja korvaavista kommunikaatiomenetelmistä noin 15 vuoden ajalta

Tiia Oldenburg

Tulkkauksen lehtori

Diakonia-ammattikorkeakoulu

tiia.oldenburg@diak.fi

Kommunikaation
monet muodot

Millä kaikilla tavoilla kommunikoimme?

- Pohdi tilannetta, jossa sinulla ei ole ollut yhteistä kieltä toisen ihmisen kanssa
- Saamme itsemme usein ymmärretyksi ja ymmärrämme muita, kun hyödynnämme multimodaalisia kommunikointikeinoja

Millä kaikilla tavoilla kommunikoimme?

- Olin bussissa Italiassa
- Vecchiano, pysäkki saattoi mennä ohi...
- Vecchiano tosiaan on jo takanapäin!
- Selvisi, että bussi menee vuorille ja kääntyy siellä
- Oikea pysäkki löytyi!

Millä kaikilla tavoilla kommunikoimme?

- Eleet
- Ilmeet
- Esineet
- Kuvat
- Viittomat, yksittäisistä tukiviittomista runsaaseen viittomiseen
- Sanat, esimerkiksi yksittäisinä sanoina tai lauseina
- Puhutut ja viitotut kielet koko kirjossaan

Kommunikoinnin tukeminen

- Tilanteen ja ympäristön huomioiminen tukee kommunikaatiota ja vuorovaikutusta
- Kaikki kommunikoinnin tavat ja muodot ovat tärkeitä ja hyödyllisiä → Keskustelijoiden yhteinen päämäärä on ymmärtää toinen toisiaan
- Onnistuneessa vuorovaikutustilanteessa vuorovaikutus on tasavertaista, vaikka tilanteen osapuolilla voi olla erilaiset roolit → Yhteistä vuorovaikutustapaa opetellaan yhdessä!
- Osaava vuorovaikutuskumppani muokkaa käyttäytymistään sekä tiedostamattaan että tietoisesti, ja ottaa vastuun vuorovaikutustilanteen etenemisestä

Mitä voin tehdä, jos en ymmärrä?

- Sen voi sanoa!
  - Ei haittaa, jos ei ymmärrä
  - ”Selvitetään asia yhdessä”
- Monikanavaiset keinot käyttöön! Selviäisiköhän asia, jos...
  - Piirrän?
  - Etsin valokuvan hakukoneesta?
  - Käytän karttapalvelua?
  - Käymme katsomassa asiaa paikan päällä kirjastossa, emmekä selvitä asiaa tiskillä?
  - Otan esitteen avuksi?

Ymmärrystä voi tukea monella eri tavalla

- Ihminen oppii tulkitsemaan ei-kiellellistä vuorovaikutusta kielellistä vuorovaikutusta aiemmin
- Yrittämisellä ja asenteella on merkitystä, kun yhteinen kieli tai kommunikaatiotapa puuttuu
- On monia tapoja tukea ymmärrystä → Tänään keskitytään kuvakommunikaatioon ja tukiviittomiin
- Lämmitellään ajatteluamme, ja katsotaan kuvitteellisia asioita kirjaston seinällä tilanteessa, jossa...
  - Tauluissa oleva teksti on kielellä, jota emme osaa
  - Kirjastokulttuuri ei ole meille tuttua
  - Taulut ovat esillä kirjaston aulassa

Taulu ilman kuvatukeya

- Mikä taulujen funktio on? Ovatko ne koristeita, opasteita vai muuta?
- Mitä tietoa sinun olisi mahdollista saada niistä?

Taulu koristeellisella kuvituksella

- Joko taulujen funktio selvisi sinulle?
- Mitä tietoa sinun on mahdollista saada niistä nyt?

Taulu koristeellisella kuvituksella 2

- Muuttuiko ajatuksesi taulujen merkityksestä, kun kuvat vaihtuivat?
- Mitä tietoa saat tauluista nyt?

Opaste sisältöön liittyvällä kuvituksella

- Taulut ovat opasteita!
- Mistä asioista opasteet kertovat? Mihin asioihin ne antavat ohjeita? Kielletäänkö jotain vai annetaanko lupa?

Opaste koristeellisella kuvituksella ja sisältöä tukevilla kuvilla

- Nyt opasteissa on eniten kuvamuotoista tietoa
- Käydään opasteiden teemat läpi yksi kerrallaan

Tukiviittomat

Tukiviittomat

- Tukiviittomat ovat viittomakielestä lainattuja viittomia, joita käytetään puheen tukena
- Tukiviittomat ja viittomakieli ovat eri asioita!
  - Viittomakielet ovat luonnollisia kieliä, joissa on oma kieliopillinen rakenteensa, kun taas tukiviittomia käytetään puhutun kielen tukena
  - Tukiviittomien käyttäjä: Usein kuulee, vaikka voi tarvita puheen ymmärtämiseen tukea. Hänellä suomi (tai muu puhuttu kieli) on ensikieli
  - Viittomakielinen kuuro: ei kuule, suomi on toinen kieli, viittomakieli on ensikieli
- Tukiviittomia käytetään sekä puhetta tukevana että korvaavana keinona
- Puheesta valitaan usein viitottavaksi yksi tai useampi ydinasia → Se, mitä halutaan korostaa
- Viittoessa puhe hidastuu, ja on vastapuolelle helpompaa ymmärtää

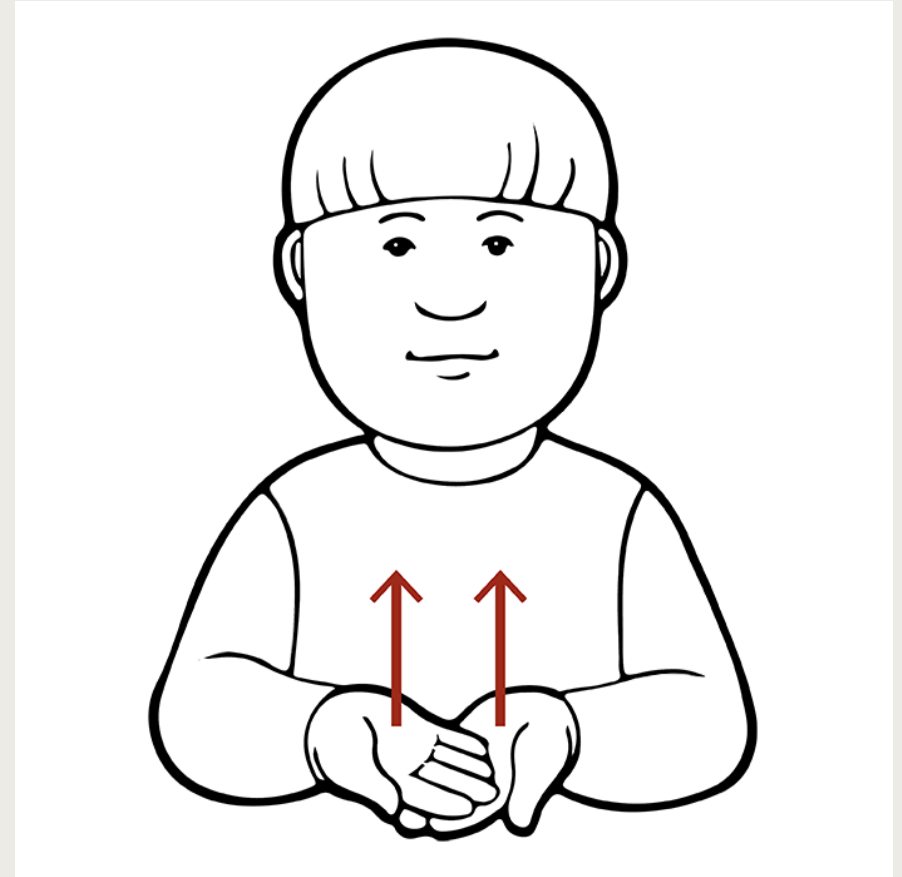

Kenen kanssa voin viittoa? Entä eleet ja ilmeet?

- Kuulevan henkilön kanssa kommunikointi ilman tukiviittomia?
- Kuulevan henkilön kanssa kommunikointi tukiviittomin?
- Kuuron kanssa kommunikointi, vaikka osaan vain vähän tukiviittomia?
- Kenen muun kanssa?

Tukiviittomat

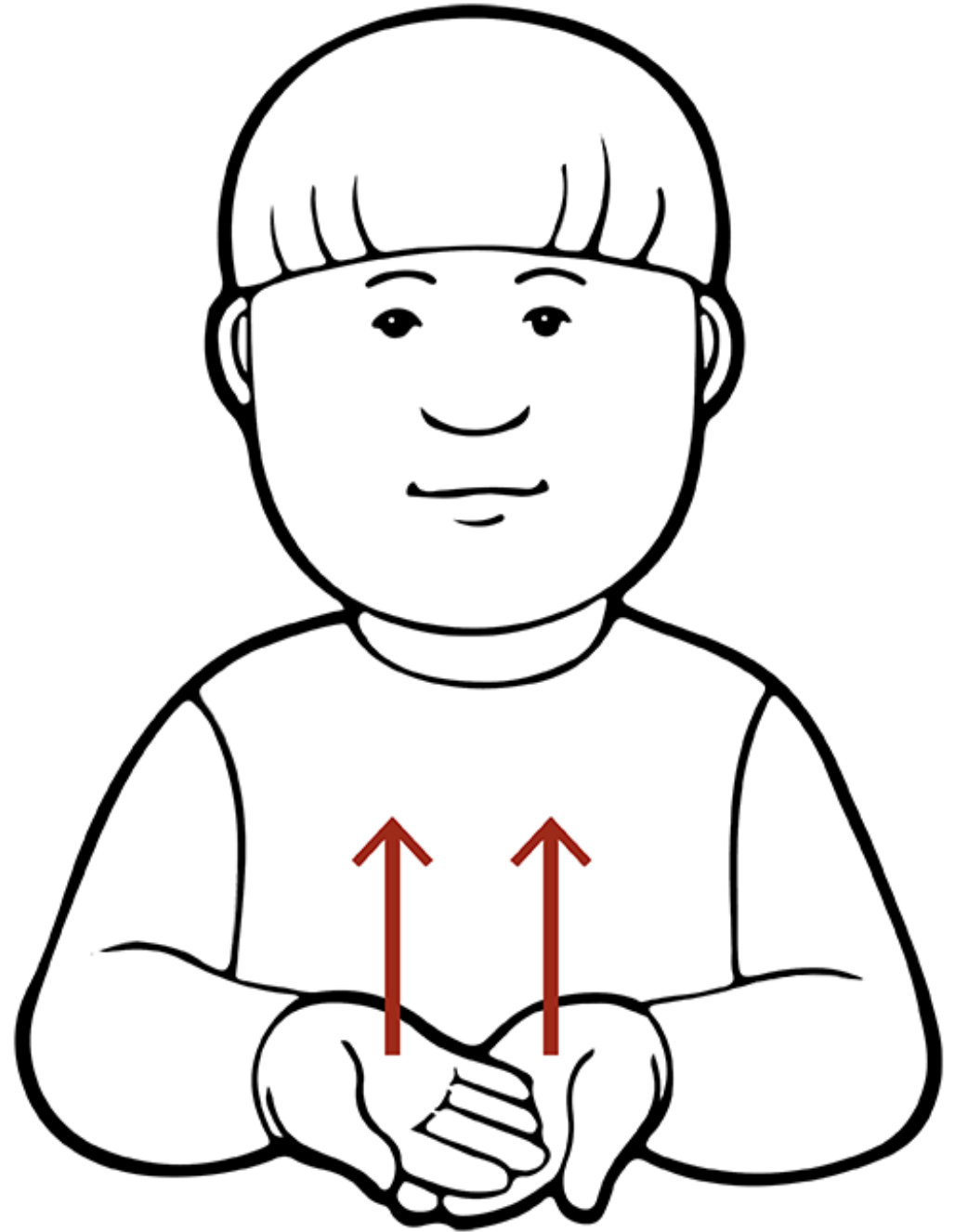
- Osa viittomista on abstrakteja ja sopimuksen varaisia, kun taas osa on hyvinkin konkreettisia ja muistuttaa tosielämän objektia
- Viittoma koostuu viidestä osasta
  - Käsimuoto, millaisessa asennossa kädet ovat?
  - Paikka, missä käsi on?
  - Liike, miten kädet liikkuvat?
  - Orientaatio, miten päin käsi on?
  - Huulio → Tukiviittomissa puhutun kielen sana ääneen sanottuna

Kuva: Papunet. © Elina Vanninen,
muokkaus Sari Kivimäki

Auttaa

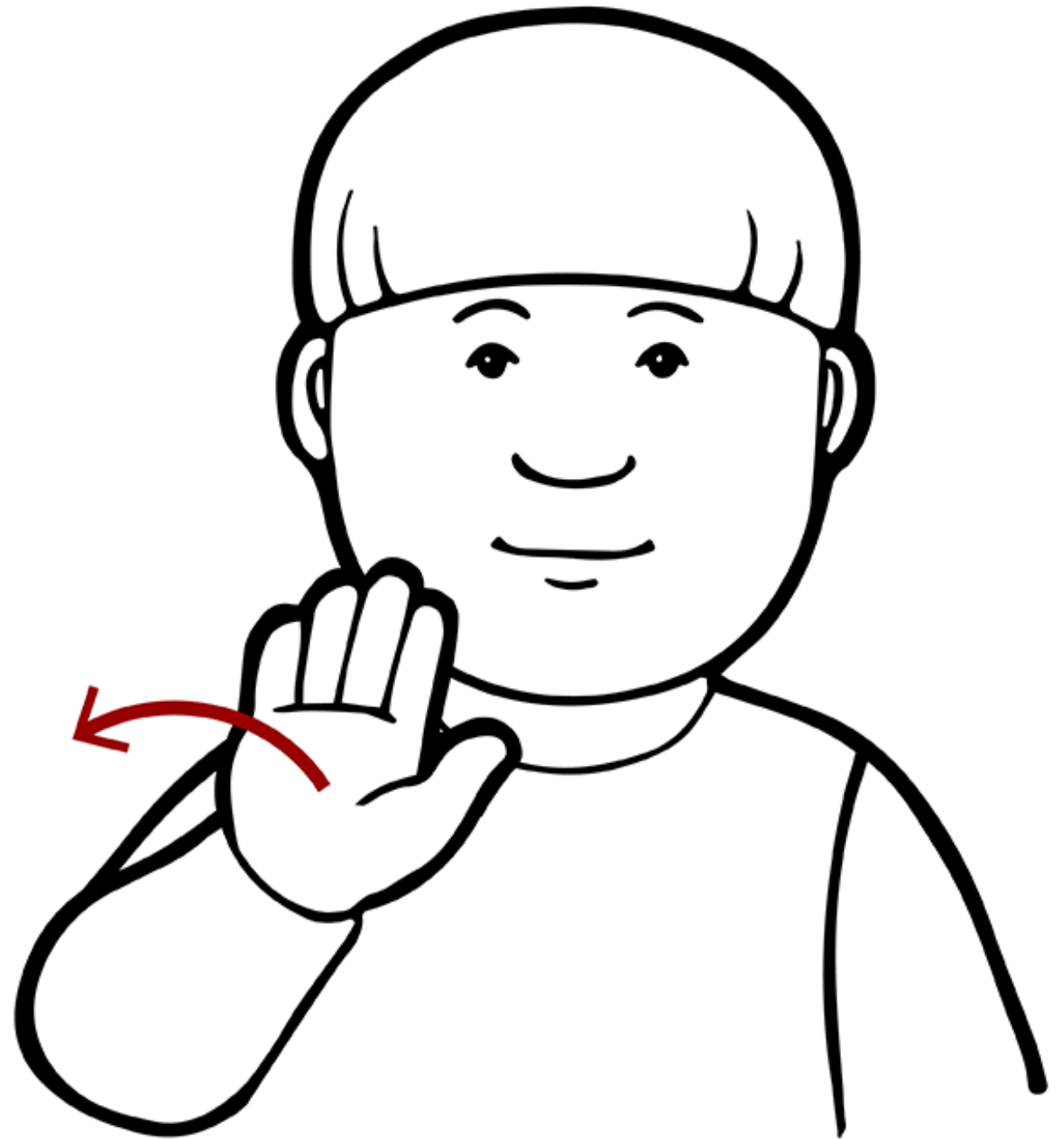
- Kuva: Papunet. © Elina Vanninen, muokkaus Sari Kivimäki

Moi, hei

- Kuva: Papunet. © Elina Vanninen, muokkaus Sari Kivimäki

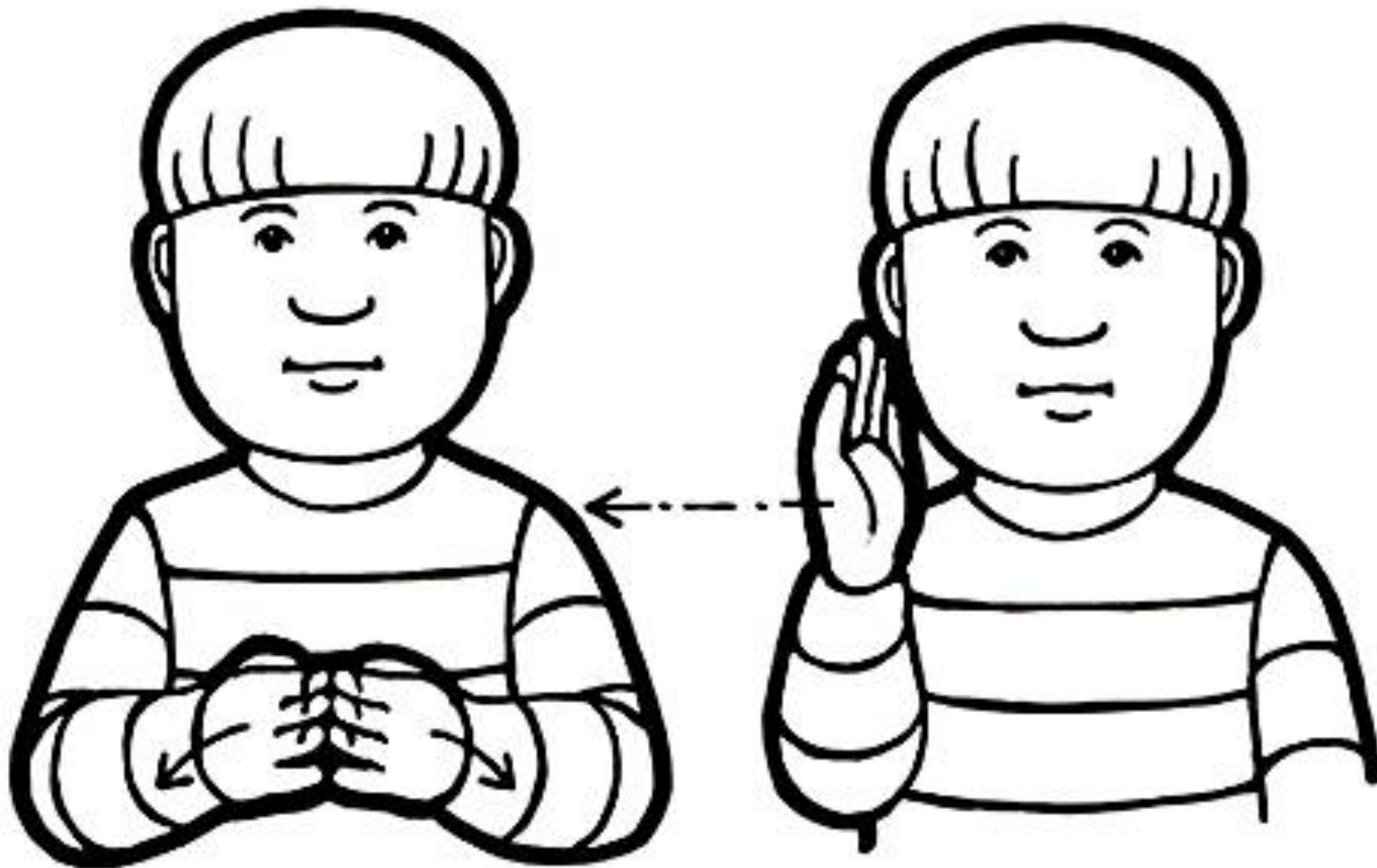
Kirja

- 2 erilaista kuvaa
- 1. kuva:
Papunet.
© Elina Vanninen
- 2. kuva:
Papunet.
© Kalevi Puistolinna

Kirjasto

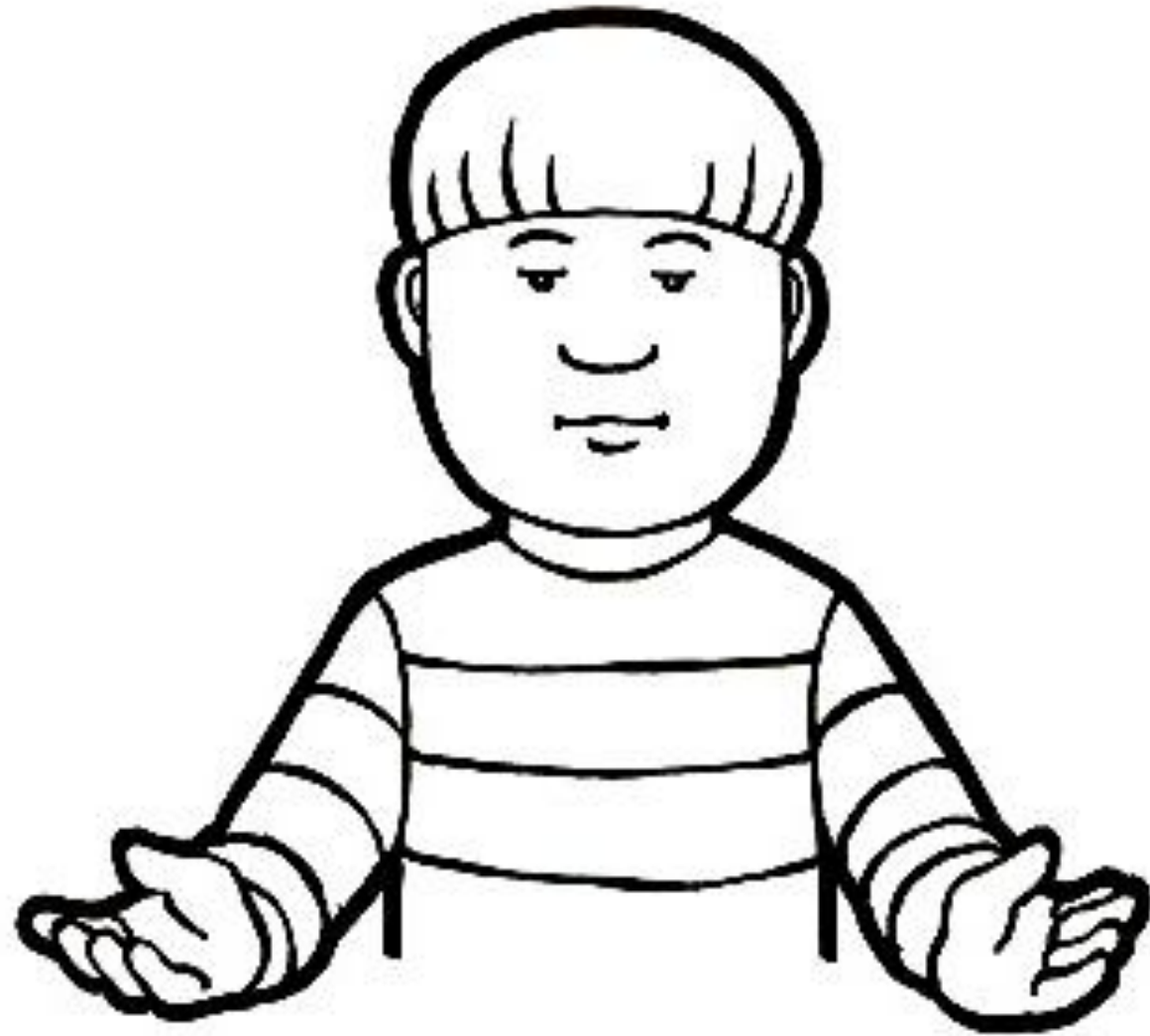
- Kuva:
Papunet.
© Elina
Vanninen

Sanoma- lehti

- Kuva:
Papunet.
© Elina
Vanninen

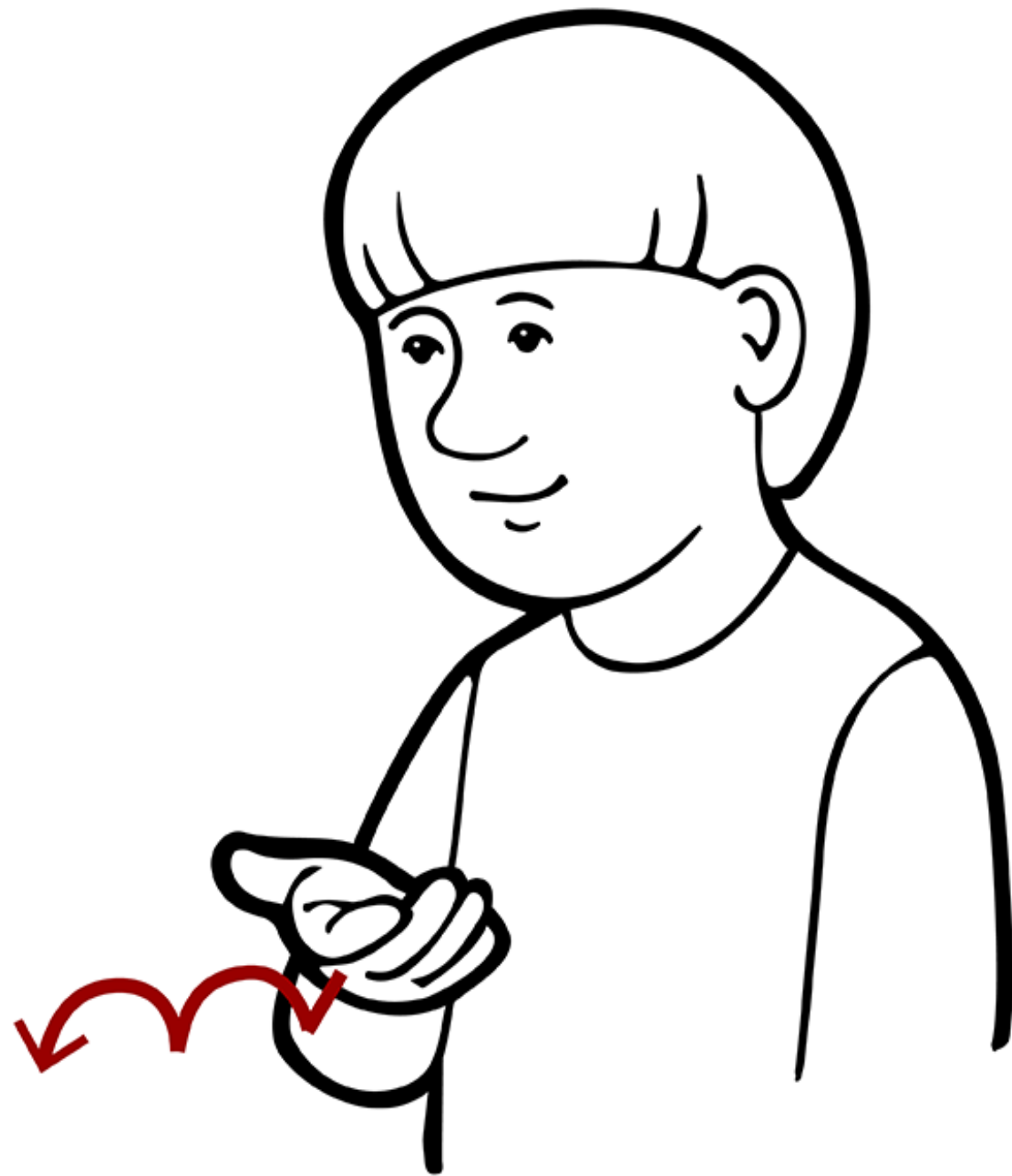
Lainata

- Kuva: Papunet. © Elina Vanninen, muokkaus Sari Kivimäki

Kiitos

- Kuva: Papunet. © Elina Vanninen, muokkaus Sari Kivimäki

Kuvakommunikaatio

Kuvakommunikaatio

- Kuvakommunikointi tarkoittaa kuvien käyttöä sanojen kanssa tai niiden sijaan
- Yksi kuva voi vastata yhtä sanaa tai välittää kokonaisen lauseen tai asian
- Kuvat auttavat ennakoimaan, jäsentämään ja kertaamaan tapahtumia, toimintoja ja ohjeita
  - Opaste, ohje, kuvallinen lukujärjestys, toiminnan eri vaiheet
- Kommunikoinnin apuvälineissä kuvaan liittyvä sana tai lause on kirjoitettu kuvaan
  - Kuvaa voidaan kuitenkin käyttää tekstistä poikkeavassa merkityksessä
  - Tilanne ja asiayhteys auttavat ymmärtämään, mitä kuvalla mahdollisesti tarkoitetaan

Kuvakommunikaatio

© Elina Vanninen

© Paxtoncrafts
Charitable Trust

© Sclera

© Sergio Palao /
ARASAAC

Kuvakommunikaatio

- Kuvat voivat olla monessa muodossa, esim.
  - Kansiot
  - Taulustot, esim. A4-sivulla
  - Irtonaiset kuvat
  - Kuvat avainlenkissä

Mitä kuvatuki voisi
tarkoittaa
kirjastossa?

Kuka kirjaston asiakas hyötyy kuvatuesta?

- Lapset, joiden lukutaito ei ole vielä kehittynyt
- Kaiken ikäiset henkilöt, joilla on haasteita lukemissa
- Maahanmuuttajat, joiden suomen kielen opiskelu on vasta aluillaan
- Ikäihmiset, joiden on hankala lukea pitkiä tekstejä
- Kaiken ikäiset kävijät, joiden on vaikea hahmottaa kirjaston tilaa
- He, jotka eivät tunne kirjaston toimintatapoja
- Vammaiset, vammattomat, puheella kommunikoivat, muilla tavoin kommunikoivat, sujuvasti lukevat, lukutaidottomat, nuoret ja iäkkäät... Kuvatuesta ei ole haittaa kellekään, mutta voi olla hyötyä monelle!

Missä kuvatukea voisi hyödyntää?

- Ohjeet
  - Ovikoodin käyttö omatoimiaikaan
  - Varauksen noutaminen
  - Lainaaminen automaatilla
  - Millaisia ohjeita toimipisteissä on?
- Asiakaspalvelu infopisteellä
  - Taulusto asioinnin tueksi, ehkäpä jo valmiiksi saatavilla?
  - Muista myös esineet ja piirtäminen!
- Ohjelmat ja struktuurit
  - Tapaamisten teemat
  - Tilanteen eteneminen

Kirjastossa

- Kuvia voi käyttää kirjoitetun viestin tukena myös niin, että kuvittaa lauseen ydinsanat
- Kirjaston käyttöön liittyvän valmiin materiaalin löydät Papunetistä!

Kuva ylhäällä: Widge Symbols © Widge Software Ltd 2002 - 2024
Kuva vasemmalla: Papunet. [Kirjastossa](#).

Miten saan
kuvamateriaalia tai
voin opetella
viittomia?

Mistä kuvamateriaalia ja lisää viittomia?

- Tee itse
  - Valokuvat
  - Kuvapankkikuvat
  - Papunetin kuvatyökalu!
- Käytä valmista
  - Papunet
  - Selkosanomat
  - Valmis viittomamateriaali, linkkejä diasarjan lopussa!
- Hanki
  - Kommunikaatiomateriaalin valmistus
  - Viittomakommunikaation opetus, yleinen kurssi tai kirjastokontekstiin räätälöitynä

Aikaa kysymyksille ja
kommenteille!

Lisää tietoa ja
valmista materiaalia

Papunetin kuvatyökalu

Papunetin Kuvatyökalu [Kirjautu sisään tai rekisteröidy](#)

Alotta uusi Tallenna tai jaa Asetukset Tulosta Ohje

Hae kuvia Selaa kuvia Tuo omia kuvia Viimeksi käytetyt

joulukuusi Kuvatyyppi Hae

Joulukuusi Joulukuusi Joulukuusi Joulukuusi Joulukuusi Joulukuusi Joulukuusi

Joulukuusi Joulukuusi Joulukuusi Joulukuusi Koristella joulukuusi Koristella joulukuusi Polttaa joulukuusi

Joulu Joulu Joulu Kuusi Kuusi Koristella Kuusenkoriste

Joulu Jouluaatto Joulu Joulu Jouluaatto Joulu

Sivu 1 / 1

Viittomahaku

Hakutulokset

LAINATA: [lainata](#), [laina](#), [lainaus](#), [luotto](#); [vipata](#), [vippi](#),
[vipppaus](#) Signbank

LAINATA: [lainata](#), [lainaus](#), [luotto](#), [laina](#) Signbank

[lainata](#), [laina](#), [lainaus](#), [luotto](#); (arkikielessä:) [vipata](#), [vippi](#),
[vipppaus](#) Suvi

[lainata](#), [lainalána](#), [län](#) Suvi

[lainata](#), [vipata](#), [laina](#), [lainaus](#), [luotto](#), [vippi](#), [vipppaus](#) (Kuva:
[Elina Vanninen](#), muokkaus [Sari Kivimäki](#)) Papunet

1. [siteerata](#), [lainata](#); [siteeraus](#), [siteeraaminen](#), [sitaatti](#),
[lainaus](#); [lainausmerkit](#) 2. [niin sanottu](#), [niin kutsuttu](#),
[ikään kuin](#), [tavallaan](#) Suvi

Selkösanommat kuvilla

- Selkokieliä, lyhyitä uutisia kuvilla tuettuna
- Selkösanommat myös ilman kuvatukea
  - Siellä artikkelit ovat pidempiä

Papunet

- [Mistä ja millaiset kuvat?](#) → Valtavasti vinkkejä ja linkkejä myös ulkomaisiin kuvapankkeihin
- [Kuvapankki](#)
- [Kuvatyökalu](#)
- [Papuri-verkkokirjatyökalu](#)
- [Valmista kuvamateriaalia eri kielillä](#)
- [Materiaali: Kirjastossa](#)

Viittomia

- [Viittomahaku](#)
  - [Suvi: Viittomakielen verkkosanakirja](#)
- [Papunetin viittomamateriaalit](#)
- [Yle Areena: Tutustu tukiviittomiin](#)
- [Pikku Kakkosen viitottuja loruja](#)

Tietoa

- [LOVIT-muistisääntö vuorovaikutuksen tukemiseen](#)
- [Videoita erilaisista kommunikoinnin keinoista](#)
- [Kommunikointi voi vaikeutua eri syistä](#)
- [Puhevammaisten viikko](#)

Lähteet

Lähteet

- Bukaroff, K. & Salminen, J. 2024. Osaava kumppani. Viitattu 3.12.2024.
<https://papunet.net/osaava-kumppani/>
- Launonen, K. 2024. Vuorovaikutuksen merkitys. Viitattu 3.12.2024.
<https://papunet.net/vuorovaikutuksen-merkitys/>
- Salminen, J. 2024. Kuvat, piirtäminen ja esineet. Viitattu 3.12.2024.
<https://papunet.net/kuvat-piirtaminen-ja-esineet/>